

Universal Declaration of Human Rights - Kasem

© 1996 – 2009 *The Office of the High Commissioner for Human Rights*

This HTML version prepared by the UDHR in Unicode project, <http://www.unicode.org/udhr>.

LOGO BANJA TIGISIM NABIINA NJWE-LAO WADE

PULIM

De na se we nabiina njwea de logo banja chega chwonja wade maama kugu zege logo maama wopwolo, de chega de yezura banja ne.

De na se we de na ba tɔge chega chwonja to mo jaane nikantɔɔ de tigura de popɔra ko twi nabiina lanja ne, ye nabiina maama yaa lage se wopwolo de yezura yaa taa wora.

De na se we nɔɔno maama taa tei o tete se tigura de popɔra ye taa wora, fefeo de peenem njwaane, se wade sem ja kuri.

De na se we teene maama taa jege wolim, de ni seem de mimɔɔ.

De na se we "UN Charter" nɔɔ kom panje ko se wade sem njwea wolim njwaane se baara de kaana taa ye bedwe logo ywonni de wopwolo de yezura njwaane.

De na se we UN Tigisim teene dem maama ke nimɔɔ se chega chwonja wade sem ja kuri nabiina zula de wopwolo njwaane.

De ta na se we ko yaa lamma lanyerane se de ni wade sento kuri se ko ja wopwolo de yezura ko ba logo banja.

De Laam wo se we

"General Assembly" dem pe

Logo Banja Tigisim Wade sem se ko taa ye worɔ-kolo kodoo na wo woli ko ja wopwolo de logo fɔgem de yezura na wo pa nabiina njwea taa jege kuri logo banja maama ne to.

Wadaa 1

Ba loge nɔɔna maama se ba taa ye bedwe mo ba njwea de ba chega seini, ye fefeo teira kɔtaa. We pe ba swa de bobonja mo se ba taa ye nubiu daane ye ba jege da njwanja.

Wadaa 2

Logo banja tigisim wade sem pe chwonja se nɔɔno maama taa jege chega chwonja na wo pa ba njwea taa jege zula to. Wade sem ta we ba ba fee nabiinu o chega chwonja ne naa ba cheese o dwi o yetana, o logo lane, o we nɔɔna naa o bobonja njwaane. Wade sem ta we ba ba jege se ba taa cheese nɔɔno we o ye baaro naa kaane, kwoo o jejegero naa ba na loge o me to njwaane.

Wade sem ta tage se woli da we popɔra ba jege se ka taa wora nabiina lanja ne ba teo politiksi naa ko wade naa ko na ye kolo to njwaane. Naa ba nɔɔre nɔɔno we o nwonji teo kolo ta na wo vere ko tete to njwaane.

Wadaa 3

Ko ye nɔɔno maama chega chwonja mo se o taa njwe ye fefeo naa foonee teira.

Wadaa 4

Wadaa kam we nabiin-yeiku naa kabe totonja naa kabe pipio daa ye taa wora logo banja ne.

Wadaa 5

Ba ba jege chwonja se ba pa nɔnɔ yaare cham yerane ko na wo manje se nabiinu yaare tei to.

Wadaa 6

Nɔnɔ maama ye nabiinu mo o ze paŋ o wo mɛ maama logo banja yoba. Logo banja wadɛ sem maama yiga ne, wadaa teira na wo ta we o dae nabiinu.

Wadaa 7

Nabiina maama ye bedwe mo wadaa yiga ne. Wadaa choo nɔnɔ maama mo; ka ba nɔnɔre nɔnɔnɔ ka yaga. Ka kwoli nabiina maama mo se wolo wolo ye chɛɛse o dwoŋ.

Wadaa 8

Nɔnɔ maama wae o san nɔnɔ o dwoŋ kɔte delo maama wone nenɛne ko tu na ke o chɔge teo kom wadɛ selo na pa nɔnɔ wom ŋwea ywona to.

Wadaa 9

Ba baa wane ba ja nɔnɔ kɔ yerane ba gare ba ke o peena diga naa ba zeili o o teo ne pa o vo zoora te-gaa ne.

Wadaa 10

Ba na jaane nɔnɔ fee wora se ba di o sareya kɔte ne lanyerane ko man de teo kom wadɛ na tinji tei to ba ni o seene o chɔge naa o wo chɔge.

Wadaa 11

- 1. Ba na jaane nɔnɔ we o chɔge o manje waarem ba na wo di o bora tata ba ba jege chwonja ba te we chɔge fee wora se ba pa ko tu chwonja se o ja lɔya de sareya tiina se ba woli o se ba di taane dem kɔte ne.*
- 2. Ba baa wane ba ta we nɔnɔ yaa ke o chɔge naa ba ta we o ve se o yaa ke kolo na manje keim chega chwonja ne to, ye ka manja ne wadaa yaa teira ko ŋwaane. Ko kwaga ne tata ba baa wane ba pa nɔnɔ waarem na dage de dwoi waarem delo dwi o deim yaa na wo jwoŋ o na chɔge manja kalo to.*

Wadaa 12

Ba ba jege chwonja ba daane nɔnɔ kɔ yerane o bobonja keiri seini, naa o diga tiina, naa o nɔnɔ de o pwola totonja seini. Ba nam ba jege chwonja ba ke o kekeo kolo na wo chɔge nɔnɔ wom yu to. Wadaa kanto choo nɔnɔ maama mo o kekeo maama seini, ye daanem teira.

Wadaa 13

- 1. Nɔnɔ maama wae o beiri o bobonja na lage tei ye o zoore o bobonja na lage mɛ maama to, o teo ne.*
- 2. Nɔnɔ maama wae o nwoŋ teo de teo, naa o tete teo ne o beiri o vei teo kodwoŋ ye o jwoora.*

Wadaa 14

- 1. Nɔnɔ wolo maama na nɛ chem o teo ne, o wane o duri o vo o taa zoore sateene dedwonna ne o wopwolo de yezura ŋwaane.*
- 2. De ko de, o cham dem na dae nenɛne politiksi larja ne ko wo taa chamma se o duri o nwoŋ. O na chɔge teo kom wadɛ gɛ mo naa o kekeo kom na wo dɛ UN wadɛ sem na manje tei to sateene dedwonna baa sɛ de jwoŋ o mɔle mɔle.*

1. Nwono maama jege teo, o na nwon me.

2. *Ba baa wane ba zeili nɔɔno o teo ne, naa ba fee o se o ye leiri teo o boboŋa na lage tei to.*

1. Baara de kaana na bege ba ti to wae ba di daane ye ba yetana, naa ba na nwoŋ tekolo, naa ba na tɔge Wechoŋa kalo dwi to baa wane ko cheiŋi ba se ba ye di daane ba lɔ sɔŋɔ. Ye ba kadiri seini ba maama ma daane, ba zora de ba ŋwea seini, ye ba wae ba yage daane maŋa de maŋa, ba tete boboŋa na lage tei.

2. Kadiri wio ye baaro de kaane tete yerane na se se ba zo daane, ye ko dae we nɔɔno mo fee ba to.

3. *Sɔŋɔ tiina - baaro de o kaane de o bu - mo ye sayu kugu takeiri wone. Konto njwaane tekeiri dem de teo kom maama jege se ba taa ni ba bana ne mo, ba tag choo ba wolwanno maama wone.*

1. Nɔɔno maama wae o jege o tete nyɔɔne wonno, naa o de o badwonna wae ba tei wonno daane.

2. Ba baa wane ba vere nɔnɔ wonno naa ba pa se o ye taa lage wonno.

Nccono maama wae o bonj o na lage tei. O wae o ke o bobonja keiri, o wae o tɔge Wechwona kalo dwi o na lage to; o nam ta wae o leiri o Wechwona naa o bonem o yerane naa o de kɔqɔ, ye o bere nccono Wechwona kam o taane de o totona seini.

Nɔkno wae o nɔkne o bobonja na lage tei. O wae o te kolo maama o na bonje o yu ne, ye nɔkno ba jege chwonja se o cheinji o ni. O wae o beiri labaare o bobonja o daare o pae labaare dwi maama labaare tɔnno de walese bam maama wone se de jage jei mamma.

1. *Nokno maama wae o tɔge o zoore asemble naa tigisim dwi maama na ye yezura tigisim to.*

2. *Ba baa wane ba fee noko se o zo tigisim delo o na ba lage to.*

1. *Nokono maama wae o tuge o di o teo qomente paare; o nam ta wae o tuge o voti o kuri nokona o ke qomente dem wone.*

2. *Ncchono maama wae o jwon wolim delo o teo qomente na jege de woli de ncchonia maama to, ko ma da ko ma da.*

3. Gɔmente maama dam wo taa tɔge de nɔnɔbia kwora na we tei to mo. Nɔnɔbia bam kwora kam mo yei ni ka bere nɔnɔbia bam na wo kuri ba gɔmente dem paare tiina tei to. Kurim dem jege se ko de voti lao naga mo, se nɔnɔno maama voti o boborja na laga tei to, ye se ko de voti wadaa kam naga chekke.

Nkono maama teo gcomente jege se de taa choo o nwea laja ne de de dam, de de naduni dedaane de na jege nimkwo tei de sateene dedwonna to se ko pa nkono wom nwea ja kuri se o wane o ji nkono lanyerane.

Waada 23

1. *Na nchoko maama wae o ke totong; o wae o kuri o bobonga na de totong delo, ye fee wora se totong dem taa jege kuri na pa o ywonni de wopwolo ye o ba lia we ba wo zan ba le o totong dem ne to.*
2. *Na nchoko maama ka, ye ko ba chuli o na ye wolo dwi to, jege se o taa jwong njweo na mae de o totong dem dam na mae tei to mo.*
3. *Wolo maama na tonga ko man se o njweo taa ye zegere se ko wane ko ni o tete dedaane o diga tiina lanyerane. Ko ta man se o taa ne fee o totonga jei ne.*
4. *Na nchoko maama wae o tɔge o zoore totonga jei tigusim yalo na wo woli o o totonga lara seini to.*

Wadaa 24

Na nchoko maama jege chwonga se o taa jege sio de sio manja, dedaane hawase bagera o na o ke totonga jei ne to; ye o ta wae o jwong daa bem wone o jeini nchoko ne o sia ye ba baa le o njweo wone.

Wadaa 25

1. *Fee wora se na nchoko maama taa njwe njwea na jege kuri ye ka ywoma ka pae o tete de o diga tiina to. Ko manje se wodiiru, zora jei, assibita na ni yezura seini to dedaane won-telo maama na wo woli pa se njwea taa ywoma to taa wora. Fee ta mo wora se wolim taa wora ko pae na nchoko maama nenene o na ba tonga, o na weela, naa o na jigi nabwom jaweo njwaane, o na ye badeim naa kadeim, o na kwe naa nchoko na ye zore tu, o ware se o ni o tete banga ne.*
2. *Fee wora se ba taa fage ba ni niina de bia banga ne lanyerane. Bu maama, o jege kwo yoo o ba jege kwo yoo, ko manje se ba ni o banga ne mo ba woli o se o ke nchoko.*

Wadaa 26

1. *Na nchoko maama jege chonga se o ke sikuuli. Sikuuli veija, ko zege prameiri sikuuli ko vo yi Junia Sekondeiri Sikuuli, wo taa ye zɛɛra mo, ye ko ta ye fefeo mo se bu maama vo sikuuli se ko yi konto. Tɛkenekal Sikuula de totonga berem sikuula nenene Kɔlɛja de wo taa wora se balo na wo vo da to vo. Univesiti de sikuula kamuna yadwonna de wo taa wora se balo na paase ba tɛɛsa lanyerane to vo.*
2. *Sikuuli veija naa tɔn-yeino ye se ko pa na nchoko swa mo poore se o wane o lɔre kolo maama na lana ko pa nabiino se ko ja wopwolo de yezura ko ba to. Ko jege se ko ja nimɔɔ de badwongo mo ko ba de sateene logo banga ne, de nabiina dwi maama de wejɔkɔna dwi maama se ko zeini logo banga tigusim totonga dwi maama na woli logo maama yezura to.*
3. *Tiina jege chwonga se ba kuri ba na wo taa lage se ba bia zamese tɔkɔ sikuuli delo dwi wone to.*

Wadaa 27

1. *Na nchoko maama wae o tɔge o ke o nabaara kekeo o na lage tei, de keina yadwonna, de "Science" na jaane wodonno telo maama ko ba nabiina jirim naa wolim njwaane to.*
2. *Na nchoko maama na popone o tɔkɔ o na yei kolo maama logo lam njwaane to, fee wora se ba zeini naa ba woli o se o ne ko maana.*

Wadaa 28

"United Nations" nia yanto ye se ko pa nabiino maama logo banga wolim, de wopwolo de yezura mo.

Wadaa 29

1. *Na nchoko maama jege fee totonga se o ke o na zoore takeiri delo maama ne to se ko pa se o taa ye nchoko-njem se o njwea ke ywonni.*

2. *Nkno fee totona keiri wone o jege se o de wade sem na lage tei to mo. O ba jege se o ke o gaale naa o ke o chage badwonna wo. O nam ba jege chwonja o ke o chage kaga ywonni de nkno wopwolo, kaga zula nwaane.*

3. *Nkno maama na tge nabiina nwea de logo banja chega chwonja wade sento o jege se o tge "United Nations" na lage se ko de tei to mo.*

Wadaa 30

Nkno, naa nkna, naa teo ye zan ba bonje we ba wo wane ba ke wonjo se ko leiri naa ko chage nia yanto ba na tin kaga konto ne to.
